

кураш усулини такомиллаштириш мақсадида трихограммнинг янги тури интродукция қилинган. Энтомофагларни кўпайтиришнинг *in vitro* усули яратилган ва 60 минг гектардан ортиқ майдонга жорий этилган. Қишлоқ хўжалиги экинлари зараркунандалари ва касалликларига қарши такомиллаштирилган кураш усуллари ва воситалари яратилди ва Республикаимизнинг 500 минг гектардан ортиқ майдонларига кенг жорий этилган. Бунинг натижасида ҳосилдорлик 25-30% га сақлаб қолинди.

Қишлоқ хўжалик ҳайвонларини урчитиш, кўпайтириш, селекцияси ва генетикаси (қишлоқ хўжалиги фанлари), хусусий зоотехния, чорвачилик

маҳсулотларини ишлаб чиқариш технологияси, ипакчилик ихтисосликлари бўйича ҳам бир қатор илмий ютуқлар илмий кенгаши- мизда кўриб чиқилди ва амалиётда ўз аксини топмоқда.

Умуман олганда эса илмий натижаларни кенг тарғиб этиб бориш, улардан янада самарали фойдаланишни таъминлаш мақсадида илмий кенга-

шимиз фаолияти бўйича маълумотларни интернетдаги www.tdau.uz веб-саҳифасида тўлиқ ёритиб бормоқдамиз. Шунингдек барча диссертациялар авторефератлари уч тилда (ўзбек, рус, инглиз (резюме)) Илмий кенгашнинг веб-саҳифасида (www.tdau.uz) ва «Ziyonet» Ахборот таълим порталида (www.ziyonet.uz) жойлаштирилган. Ўйлаймизки, яратиб берилаётган бу имкониятлардан иқтидорли ёшларимиз янада унумли фойдаланиб юртимиз илм-фани ютуқларини дунёга янада маълум ва машҳур бўлишига ўз ҳиссаларини қўшадилар. Бунга шубҳамиз йўқ.

Абдунаби Алиқулов
ёзиб олди.

“БИОСИФАТ” – ИННОВАЦИОН ЁНДОШУВ ДЕМАК

Бугун республикаимизнинг турли чеккаларида меҳнат қилаётган деҳқону соҳибкорлар, боғбону миришкорлар билан суҳбатлашинг, ўсимликларни турли касаллик ва ҳашаротлардан самарали ҳимоя қилишнинг нечоғлик муҳим эканлигидан сўз очади. Чунки катта пайкаллари боғлар қатори кичик бир томорқада бўлсин юқори ҳосил етиштириш, уни сақлашу бозорга истеъмолчи кўнглиги мос келадиган талаб билан чиқара олиш, экспорт қилиш осон иш эмас. Қолаверса ўтган қиш кутилмаганда юмшоқ келди, қиш чиласида ҳам совуқ кузатил-

мади. Ҳатто одамлар печкага ўтин қаламасдан қишдан чиқдилар. Албатта чилла об-ҳавосининг бундай илиқ бўлиши минг турли ҳашаротлар личинкаларининг тупроқ юзасида катта миқдорда сақланиб қолишига имкон яратди. Бу тажрибали деҳқонларни қаттиқ ташвишга солмоқда. Уларнинг эътироф этишича, эндиликда далани, унда ривожланаётган ўсимликларни доимий равишда кузатиб бормоқ зарур. Кўклам ва ёз ойларида ўсимлик оламини ҳашаротлардан ҳимоя қилиш самарадорлигини ошириш, бу борада инновацион тамойилларни қўллаш, биологик кураш чораларини кучайтириш, кимёвий ишлов беришга тайёргарлик кўриш, бу вазибалар қишлоқ хўжалиги тизимидаги ҳар бир кишининг зиммасига катта масъулият юклаши тайин. Айниқса бу йил биологикалар фаолияти, улардаги иш сифати, зараркунандаларга қарши кураш борасидаги салоҳияти яна бир карра синовдан ўтади. Соҳа билимдонларининг эътироф этишича, таниқли олимлар томонидан 14 йил илгари Тошкент вилоятида биомасъулотларни сифат кўрсаткичларини аниқлаш лабораторияси шаклида ўз фаолиятини бошлаган ва кейинроқ ўсимликларни ҳимоя қилиш илмий-тадқиқот институти таркибидан чиқарилиб республика “Биосифат” марказий лабораторияси мақомини олган,

айни пайтда ўз сафига билимли ва интилувчан, фидойи ва ўз соҳасининг усталарни бирлаштирган жамоа республикамызда фаолият олиб бораётган барча биологический лабораториялар ишининг янада самарали бўлишига кўмаклашмоқда.

Этироф этмоқ керакки, Республикамызда ўсимликларни биологик ҳимоя қилиш бўйича катта илмий мактаб ва тажриба тўпланган. Юзлаб тадқиқотчилар устозлар изидан бориб фундаментал тадқиқотларини давом эттирмоқда. Чунки Республикамыз қишлоқ хўжалиги тизимидаги ўзгаришлар, хориж билан кўп томонлама алоқаларнинг кенгайиб бораётгани ўсимликларни ҳимоя қилиш тизимини янада такомиллаштиришни, бу борадаги илмий тадқиқотларни янада кучайтиришни талаб этмоқда. Бу борада академик Б. Сулаймонов, таниқли олимлар Х. Кимсанбоев, М Рашидов, М. Арслонов, А. Саъдуллаев, Қ. Ҳалиловларнинг бир неча ўн йиллар оралиғида олиб борган тадқиқотлари албатта дастуруламал бўлиб хизмат қилади. Таниқли олимларнинг бевосита ташаббуси ва илмий-тадқиқотлари натижасида 2003 ва 2004 йилларда катта мум куяси, дон куяси, бракон ва олтинкўзнинг сифат кўрсаткичлари бўйича мукамал услубий қўлланма яратилган. Худди шу саъй-ҳаракатлар ва илмий ютуқлар ҳосиласи сифатида “Биосифат” лабораторияси дунёга келди ва бу идора бугун республикамызда ўсимликларни биологик усулда ҳимоя қилиш, бу жараённи янада такомиллаштириш бўйича илмий- амалий марказга айланиб бормоқда.

– Биологический лабораторияларда ишлаб чиқарилган биомаҳсулотлар ўлчами, жинслар сифати, пушт-

дорлик ва яшовчанлиги жуда муҳимдир. “Биосифат” ташкил этилгунча фойдали ҳашаротларнинг сифат кўрсаткичлари етарли даражада назоратга олинмаган, бу борада истеъмолчилар томонидан турли эътирозлар билдирилган. Биз “Биосифат”ни ташкил этиш орқали ана шу жараённи янада такомиллашувига шароит яратдик. Бугун “Биосифат” республикамыздаги лицензия олган ва маҳсулотини сертификатлаган биологический лабораторияларга ҳар томонлама кўмаклашган ҳолда биоусулнинг янада самарали бўлишини таъминлаяпти, – дейди таниқли мутахассис Муҳаммадсоли Арслонов. – “Биосифат” жамоасида бугун 22 киши меҳнат қилмоқда. Ҳар бир мутахассис зиммасига юкланган вазифани сидқидилдан бажаришга интилаётганини ҳам айтиб ўтишим керак.

М. Арслоновнинг этироф этишича, бугун республикамыздаги 633та биологический лабораторияларда (шунинг 30таси биофабрика) 3 мингдан ортиқ мутахассислар меҳнат қилмоқда. Ёш ва иқтидорли мутахассислар тайёрлаш борасида ТошДАУ ва унинг филиалларида катта тажриба тўпланган. Талабаларнинг ўқув- амалиёт ишлари бевосита пайкалларда олимлар иштирокида олиб борилмоқда. “Биосифат”нинг Маҳмуд Зоҳидов, Зухра Саидова, Эркин Ҳайитов сингари фидойи ходимлари шогирдларига, ёшларга ўрнак бўлиб фаолият олиб боришмоқда.

“Биосифат”дан қайтар чоғ ташаббускор директор Қувондиқ Ҳамзаев раҳбарлик қилаётган аҳил жамоанинг келгуси ишларига омадлар тиладик.

Интизор Боқиева

Огоҳ бўлинг

ХАВФЛИ ФИЛЛОКСЕРА

Ток филлоксераси – ҳашаротларнинг тенгқанотлилар туркуми, филлоксералар оиласига мансуб бўлган ўта хавfli карантин зараркунандаси ҳисобланади. Бу ҳашаротдан Европа давлатлари катта зарар кўрган, 20 – 30 йил давомида 60 млн гектарга яқин токзорлар қуриб қолган. Айниқса Франция бу офатдан энг кўп зарар кўрган давлат ҳисобланади, яъни 2 400 000 гектар токзорнинг 2 164 500 гектари ёки 90, 2 % майдони зарарланган. П. Виаланинг маълумотига қараганда, ток филлоксераси таъсирида Франция давлати 1888 йилда – 10 млрд, 1894 йилда эса – 20 млрд франк зарар кўрган.

Филлоксера дастлаб Шимолий Америкада 1854 йилда Аза Фитч томонидан аниқланган. 1868 йил 15 июлда филлоксера Францияда расмий рўйхатга олинган. Филлоксеранинг ватани Шимолий Америка худудининг Аллеган тоғлари ва Миссисипи дарёси

қирғоқлари ҳисобланади. Ушбу худуддаги қулай нам иқлим шароитида филлоксеранинг ер усти (барг)шаклари ҳам бемалол ривожланади ҳамда партеногенетик усулда (урғочилари эркак ҳашаротлар билан қўшилмасдан) яхши кўпаяди. Европа ва Ўрта ер

денгизи ўсимликлар карантини ва ҳимояси (ЕКОЗР) ташкилотининг маълумотига кўра, бугунги кунда филлоксера дунёнинг 59 давлатида, шундан Европанинг 30 давлатида, Осиёнинг 11 та, Африканинг 5 та, Шимолий Американинг 3 та, Марказий Американинг 1 та, Жанубий Американинг